

2023 -01- 16

Diariplan

GRF-2022

Diariernr

191067-11

Beslut

2023-01-12

1 (7)

Dnr 2022:3965

Huvudman
Malmö kommun
Grundskoleförvaltningen
205 80 Malmö

Saken
Uppgifter om missförhållanden enligt
6 kap. skollagen (2010:800)

Beslut

Barn- och elevombudet ger Malmö kommun en anmärkning när det gäller skyldigheten att motverka kränkande behandling. I denna ingår följande.

- att vid kännedom om att en elev anser sig kränkt skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna, och
- att se till att personal anmäler uppgifter om upplevd kränkande behandling till rektorn.

Malmö kommun ska senast den 12 april 2023 skriftligt redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av anmärkningen. Redovisningen ska inges till Barn- och elevombudet, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm.

Redovisningen ska även avse aktuell elevs nuvarande skolsituation.

Skälen för beslutet

Bakgrund och utredning

Barn- och elevombudet har den 13 april 2022 öppnat ett ärende med anledning av inkomna uppgifter om missförhållanden vid Kulladalsskolan i Malmö kommun. I uppgifterna uppgavs att eleven A utsatts för kränkande behandling av andra elever. Uppgiftslämnaren har kompletterat ärendet och gett in dokumentation till stöd för sina uppgifter om kränkningar, bland annat i form av mejlkontakt med skolan.

Barn- och elevombudet har inhämtat ett yttrande och ett kompletterande yttrande från Malmö kommun i egenskap av huvudman för skolan. Viss dokumentation har getts in i ärendet.

Uppgiftslämnaren har kommit in med synpunkter på huvudmannens yttranden.

Barn- och elevombudets prövning syftar till att bedöma om Malmö kommun har följt bestämmelserna i 6 kap. skollagen om skyldigheten att motverka kränkande behandling avseende A. Under ärendets handläggning har vissa uppgifter, som faller utanför Barn- och elevombudets tillsynsområde, överlämnats till Diskrimineringsombudsmannen för vidare hantering. Dessa uppgifter omfattas därmed inte av Barn- och elevombudets prövning.

Uppgiftslämnaren har i huvudsak uppgett följande

A har under perioden maj/juni år 2021 till och med maj år 2022 vid upprepade tillfällen blivit utsatt för mobbning och kränkningar av andra elever.

Uppgiftslämnaren har vid flera tillfällen varit i kontakt med skolan och huvudmannen med anledning av de kränkningar som A blivit utsatt för. Skolan har dock inte tagit uppgifterna på allvar eller vidtagit tillräckliga åtgärder för att få den kränkande behandlingen mot A att upphöra.

Huvudmannen har i huvudsak uppgett följande

A har inte blivit utsatt för kränkande behandling i skollagens mening vid något tillfälle under den aktuella perioden. Huvudmannens uppfattning är att det under aktuell tidsperiod har inträffat händelser mellan A och andra elever, men att det då har varit fråga om ömsesidiga konflikter vilka inte ska ses som systematiska kränkningar. Vad gäller några av de uppgivna kränkningarna har skolans utredning inte kunnat visa att händelserna har ägt rum.

Skolpersonal har fått kännedom om flera av de i ärendet aktuella händelserna samma dag eller i nära anslutning till att de har inträffat. Händelserna har skyndsamt anmälts till rektorn, som i sin tur har anmält till huvudmannen. Händelserna har utretts och åtgärder har vidtagits. Vad gäller flera av de uppgivna händelserna har varken skolan eller huvudmannen tidigare känt till att A har känt sig utsatt för kränkande behandling, utan detta har kommit till skolans och huvudmannens kännedom först i samband med mottagandet av Barn- och elevombudets begäran om yttrande och efterföljande kompletteringar i aktuellt ärende. Huvudmannen har i efterhand utrett flera av händelserna genom utredande samtal med A och involverade elever.

Inga ytterligare kränkningar har förekommit sedan skolstarten i augusti 2022. Det är skolans uppfattning att A:s skolsituation har förbättrats och att A numera trivs i skolan.

Rättsliga utgångspunkter

Barn- och elevombudets prövning syftar till att bedöma om huvudmannen, det vill säga ansvarig kommun, har iakttagit sina skyldigheter att motverka kränkande behandling. I ärenden som Barn- och elevombudet utreder tillämpas 6 kap. och 26 kap. skollagen.

Alla elever har rätt att utvecklas och lära i en trygg miljö och att bemötas med respekt. Skolan ska vara fri från kränkande behandling. Kränkande behandling är handlingar som kränker elevers värdighet. Kränkningarna kan bestå av till exempel nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. De kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att skolan bedriver ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Personal på en skola som får kännedom om att en elev har varit eller har känt sig utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektorn är i sin tur skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

Skolans personal är skyldig att motverka att kränkande behandling uppkommer och, om så ändå sker, se till att den upphör. Skolan ska ta varje uppgift eller annan signal om kränkande behandling på allvar och utreda vad som ligger bakom. Utredningens omfattning är beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Om utredningen visar att kränkande behandling förekommer ska skolan sätta in de åtgärder som behövs för att förhindra fortsatta kränkningar. För att försäkra sig om att åtgärderna ger resultat ska åtgärderna följas upp och utvärderas. Om det vid en sådan uppföljning och utvärdering visar sig att kränkningar fortfarande pågår ska nya eller kompletterande åtgärder vidtas för att få kränkningarna att upphöra.

Om en skola har brustit i sitt arbete med att motverka kränkande behandling kan Barn- och elevombudet förelägga huvudmannen att vidta åtgärder för att rätta till bristerna. Om överträdelsen är mindre allvarlig kan Barn- och elevombudet istället tilldela huvudmannen en anmärkning. Barn- och elevombudet kan också under vissa förutsättningar avstå från att ingripa, även om det finns en brist. Det kan till exempel vara att bristen redan har rättats till eller att eleven har slutat på skolan.

Om en skola har brustit i sitt arbete med att motverka kränkande behandling kan huvudmannen i vissa fall även bli skyldig att betala ett skadestånd till den elev som har blivit utsatt.

Barn- och elevombudets bedömning

Kränkande behandling

För att Barn- och elevombudet ska kunna konstatera att kränkande behandling har ägt rum krävs det att uppgiftslämnarnas uppgifter om att kränkningar har inträffat vinner stöd i den utredning som finns att tillgå i ärendet. Skriftlig dokumentation, såsom skriftväxling, incidentrapportering och mötesanteckningar, eller muntliga uppgifter från vittnen och övriga inblandade, kan exempelvis utgöra sådan stödbevisning. För att det ska gå att konstatera på vilket sätt och vid vilka tillfällen kränkande behandling har förekommit krävs vidare att uppgifterna om vad som ska ha hänt är tillräckligt preciserade och klarlagda genom utredningen.

Det ovanstående innebär att när kränkande behandling inte bedöms vara visad så är det inte elevens upplevelse av eller uppgifter om en händelse som ifrågasätts utan ett konstaterande från myndighetens sida att de uppgifter som finns tillgängliga i den utredning som finns att tillgå i ärendet inte är tillräckliga för att kunna fastställa kränkande behandling vid den aktuella händelsen.

Med anledning av att huvudmannen avseende vissa händelser har uppgett att det inte har bedömts röra sig om kränkande behandling utan om en konflikt mellan elever vill

Barn- och elevombudet även framhålla följande. Vid ett bråk eller en konflikt mellan två eller flera elever kan eleverna på olika sätt utsätta varandra för kränkande behandling. En elevs eventuellt eget negativa beteende utesluter alltså inte att eleven själv utsätts för kränkande behandling.

Barn- och elevombudet bedömer att det är visat, genom uppgifter som har lämnats av inblandade elever och i förekommande fall av skolpersonal inom ramen för skolans utredning, att A har blivit utsatt för kränkande behandling i skollagens mening av andra elever vid *i vart fall* följande tillfällen.

- Den 2 september 2021 då andra elever har kastat suddgummi på A, öppnat A:s väska, sagt fula ord till A och lagt en lapp med nedsättande ord bredvid A.
- Den 12 januari 2022 då andra elever har dragit av A:s hårsnodd och gömt den i ett klassrum. Vidare har en elev fysiskt angripit A samt hotat att kasta en blöt gymmapåse på A.
- Den 28 januari 2022 då andra elever har kastat ned A:s tillhörigheter på golvet i klassrummet.
- Den 3 februari 2022 då andra elever har hindrat A från att komma ut från en toalett genom att hålla för dörren. En av eleverna har sedan utsatt A för en fysisk kränkning.
- Den 15 februari 2022 då en elev har knuffat A, slagit en bok i huvudet på A upprepade gånger och sagt fula ord till A samt då en elev har tagit A:s hårsnodd.
- Den 9 mars 2022 då andra elever har tagit en vattenflaska från A och hindrat A från att ta tillbaka den genom att kasta den mellan sig och ta tag i A:s arm. Eleverna har även filmat händelsen och sagt fula ord till A. Vidare har eleverna, eventuellt vid ett tidigare tillfälle, tagit en parfymflaska från A.
- Den 2 maj 2022 då en elev har knuffat A.

Vad gäller resterande uppgifter om kränkningar och uppgifterna om A:s generella utsatthet vill Barn- och elevombudet klargöra att Barn- och elevombudet inte på något sätt ifrågasätter A:s känsla av utsatthet under hela den aktuella tidsperioden. Barn- och elevombudet bedömer dock att omständigheterna inte är tillräckligt klarlagda för att det ska vara möjligt att konstatera att A har utsatts för kränkande behandling i skollagens mening i den omfattning som uppgiftslämnaren har gjort gällande. Detta mot bakgrund av den utredning som föreligger i ärendet, då ord i vissa fall står mot ord avseende vad som inträffat och då det saknas uppgifter i utredningen som fullt ut stödjer de uppgifter som lämnats av uppgiftslämnaren och A. Mot denna bakgrund bedömer Barn- och elevombudet att det inte är visat att A har utsatts för kränkande behandling i skollagens mening vid något ytterligare tillfälle utöver vad som har redogjorts för ovan.

Anmälningsskyldigheten

Mot bakgrund av utredningen i ärendet bedömer Barn- och elevombudet att skolan och huvudmannen, med undantag för händelsen den 28 januari 2022, har fått kännedom om A:s upplevelse av utsatthet vid ovan konstaterade kränkningar i nära anslutning till att händelserna har ägt rum.

Vad gäller resterande uppgifter om kränkande behandling har huvudmannen uppgett att skolan och huvudmannen har fått kännedom om A:s känsla av utsatthet först i samband med ärendets handläggning hos Barn- och elevombudet. Barn- och elevombudet konstaterar dock att det av utredningen framgår att uppgiftslämnaren i mejl till skolpersonal den 5 maj 2022 har uppgett att annan elev samma dag har utsatt A för verbala kränkningar samt hållit för näsan när A har gått förbi i klassrummet. Med hänsyn till vad som har framkommit i mejlet bedömer Barn- och elevombudet att skolpersonal även den 5 maj 2022 har fått kännedom om att A har känt sig utsatt för kränkande behandling.

Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för arbetet mot kränkningar i verksamheterna och som kan, förutsatt att det finns ändamålsenliga och effektiva system, uppmärksamma och rikta resurser till verksamheter där det finns problem. Rektorns anmälningsskyldighet är direkt kopplad till huvudmannens skyldighet att utreda omständigheterna och därför behöver anmälan till rektorn och huvudmannen ske skyndsamt. Anmälningsskyldigheten omfattar alla situationer där barn och elever upplever sig ha blivit utsatta för kränkande behandling. Det gäller alla kränkningar eller misstänkta kränkningar. Kränkande behandling behöver inte konstateras för att en anmälan ska ske och det ska inte heller göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn eller huvudmannen.

Av utredningen i ärendet framgår att skolpersonal först den 7 september 2022 har informerat rektorn om att A upplevt sig utsatt för kränkande behandling den 5 maj 2022. Detta trots att skolpersonal har fått kännedom om händelsen samma dag som den ägt rum. Barn- och elevombudet bedömer att det borde ha stått klart för skolpersonalen redan i samband med mottagandet av mejlet från uppgiftslämnaren att en anmälan till rektorn skulle göras utifrån uppgifternas karaktär. Mot bakgrund av det anförda finner Barn- och elevombudet att huvudmannen har brustit i sin skyldighet enligt 6 kap. 10 § skollagen att se till att skolpersonal anmäler samtliga uppgifter om upplevd kränkande behandling till rektorn.

Utredning och åtgärder vid uppgifter om kränkande behandling

Huvudmannens skyldighet att skyndsamt utreda uppgifter om kränkande behandling inträder så snart någon i verksamheten får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt. Det krävs alltså inga bevis om att en kränkning ägt rum för att en utredning ska inledas. Den som utreder ska skapa sig en självständig uppfattning om vad som har hänt och syftet med utredningen är att få tillräckligt med information om situationen för att

kunna bedöma vilka åtgärder som krävs för att få den kränkande behandlingen att upphöra.

Såvitt framgår av utredningen i ärendet har viss utredning vidtagits, bland annat beträffande de händelser vid vilka Barn- och elevombudet har konstaterat att A blivit utsatt för kränkande behandling. Utredningen synes främst ha bestått av samtal med inblandade elever, deras vårdnadshavare och i vissa fall med skolpersonal. Såsom huvudmannen får uppfattas har dock utredande samtal beträffande händelsen den 5 maj 2022 ägt rum först i september 2022. Detta trots att skolpersonal fått kännedom om händelsen samma dag som den ägt rum. Mot denna bakgrund finner Barn- och elevombudet att huvudmannen har brustit i sin skyldighet enligt 6 kap. 10 § skollagen att skyndsamt utreda samtliga uppgifter om kränkande behandling.

Av Barn- och elevombudets utredning framgår vidare att skolan har vidtagit åtgärder för att motverka kränkande behandling av A. Åtgärderna har bland annat innefattat samtal med berörda elever och deras vårdnadshavare, ökad vuxennärvaro, värdegrundsarbete och upprättande av handlingsplan för A:s skolsituation. Vid en sammantagen bedömning bedömer Barn- och elevombudet att det inte går att konstatera att huvudmannen har brustit i sin skyldighet enligt 6 kap. 10 § skollagen att i förekommande fall vidta skäliga åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar mot A.

Mot bakgrund av de uppgifter som framkommit i ärendet vill dock Barn- och elevombudet betona vikten av att skolan och huvudmannen fortsätter att följa upp A:s situation för att säkerställa att A även fortsättningsvis känner sig trygg i skolan. Vidare förutsätter Barn- och elevombudet att ytterligare åtgärder vidtas för det fall det visar sig att de vidtagna åtgärderna har varit otillräckliga.

Anmärkning och frågan om skadestånd

Barn- och elevombudet har konstaterat att A har blivit och känt sig utsatt för kränkande behandling av andra elever samt att huvudmannen har brustit i sin skyldighet enligt 6 kap. 10 § skollagen att anmäla och skyndsamt utreda uppgifter om kränkande behandling.

Av 26 kap. 11 § skollagen framgår att en tillsynsmyndighet, istället för att meddela ett föreläggande, får tilldela en huvudman en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelse av vad som gäller för verksamheten. Med hänsyn till att ovan konstaterade brister avser en händelse, att händelsen sedermera har utretts samt att Barn- och elevombudet i övrigt inte har kunnat konstatera några brister såvitt avser huvudmannens skyldigheter att motverka kränkande behandling, bedömer Barn- och elevombudet att överträdelserna i detta fall är mindre allvarliga. Därför tilldelar Barn- och elevombudet huvudmannen en anmärkning enligt 26 kap. 11 § skollagen, istället för att meddela ett föreläggande.

Mot bakgrund av omständigheterna i ärendet och då huvudmannen har vidtagit viss utredning och vissa åtgärder anser Barn- och elevombudet, vid en sammantagen

bedömning, att det inte finns förutsättningar att framställa något skadeståndsanspråk mot huvudmannen.

Beslutet är fattat av juristen Erica Segerlund efter föredragning av juristen Josefin Ajemark.

På Barn- och elevombudets vägnar,

Erica Segerlund

Josefin Ajemark

Signerat av: Erica Segerlund

Signerat av: Josefin Ajemark